

DRIE AFRIKAANSE DICTATORS TEGEN DE FRANSE NGO 'SURVIE'

Een bastion van de censuur gaat tegen de vlakte

Drie beruchte Afrikaanse presidenten was de publicatie van het boek *'Noir Silence – Qui arrêtera la Françafrique?'* (1) in het verkeerde keelgat geschoten. Zij spanden een proces in tegen de auteur, François-Xavier Verschave, en zijn uitgever, Laurent Beccaria, wegens "belediging van een buitenlands staatshoofd". Een Parijse rechter heeft beide beklagden inmiddels vrijgesproken. Een terugblik op een toch wel historisch proces.

Foto: J.M. Gelmetti

De Franse vereniging 'Survie' (Overleven) werd in 1983 opgericht, na een oproep van 126 Nobelprijswinnaars tegen de hongersnood in de wereld en voor ontwikkeling. "In het begin beschouwden wij het als onze opdracht om samen te werken met de politieke klasse en met een aantal deskundigen," zo herinnert François-Xavier Verschave zich. "Met die samen-

werking beoogden we op de eerste plaats dat de officiële Franse ontwikkelingshulp een betere bestemming kreeg, zodat er eindelijk wat kon worden gedaan aan de onaanvaardbare gevolgen van de extreme armoede." De leden van 'Survie' kwamen echter stap voor stap tot de vaststelling dat "de hele onderneming van de Franse ontwikkelingshulp niet meer was dan een dekmantel voor economische en politieke criminaliteit".

Met de jaren had 'Survie' een indrukwekkende documentatie aangelegd, die de vertakkingen van de Franse relaties met Afrika, sinds het einde van het koloniale tijdperk, geleidelijk blootlegde. "Wij ontdekten stilaan de mechanismen van de neokoloniale overheersing en niet alleen het topje van de ijsberg van de Frans-Afrikaanse betrekkingen, zoals die onder generaal De Gaulle en zijn rechterhand Foccard vaste vorm hadden gekregen," zegt François-Xavier Verschave.

De genocide van 1994 in Rwanda en in het bijzonder de Franse betrokkenheid bij deze gruwelen zijn voor de verantwoordelijken van 'Survie' een belangrijk keerpunt. François-Xavier Verschave begint aan het boek *'La Françafrique. Le plus long scandale de la République'*, dat in 1998 wordt gepubliceerd. Twee jaar later komt er een lijvig vervolg: *'Noir Silence'*.

In dit boek neemt de auteur geen blad voor de mond: de Congolese president Denis Sassou Nguesso wordt beschuldigd van *'misdaden tegen de mensheid'*, zijn confrater uit Tsjaad, Idriss Déby krijgt het predikaat *'verstokte moordenaar'* en Omar Bongo, de sterke man van Gabon, is een *'regionale peetvader'*, die aan het hoofd staat van *"een roofzuchtige democratuur"* (een dictatuur die zich via vervalste verkiezingen van een 'wettige basis'

voorziet). Deze drie Afrikaanse presidenten stellen zich burgerlijke partij en lappen de auteur en zijn uitgever een proces aan de broek wegens "belediging van een buitenlands staatshoofd". Zij eisen censuur tegen tientallen bladzijden uit het boek, ze willen dat het vonnis in de Franse pers wordt gepubliceerd en ieder van de drie presidenten eist een boete van 300.000 Franse frank (1,8 miljoen Belgische frank) en schadeloosstelling. De drie Afrikaanse presidenten dienen evenwel geen klacht in wegens 'eeroof', wat dat zou betekenen dat de gewraakte auteur voor zijn verdediging bewijsstukken mag aanbrenghen. Inmiddels heeft de 17de kamer van de correctionele rechtbank in Parijs een vonnis geveld: de beide beschuldigten gaan vrijuit.

Het gaat hier om een opmerkelijk vonnis. Het delict *'belediging van een buitenlands staatshoofd'* is een overblijfsel van het oude misdrijf *'majesteitsschennis'*, dat volgens artikel 36 van de Franse perswet van 1881 strafbaar is. De rechter oordeelt nu dat dit artikel in strijd is met de Europese Conventie van de Rechten van de Mens, maar spreekt zich niet uit over de grond van deze zaak. Voor Verschave is deze uitspraak "een enorme stap vooruit op het vlak van de vrije meningsuiting: hier gaat een bastion van de censuur tegen de vlakte." En Verschave benadrukt dat 'de' voorbij 120 jaar niemand werd vrijgesproken. Zelfs Hitler, Mussolini en de Haïtiaanse dictator Duvalier hebben in het verleden dergelijke processen gewonnen".

De drie aanklagers in dit proces, maar ook het parket, gaan echter in beroep. Volgens de advocaten van Verschave en Beccaria zal de volgende zitting echter niet voor eind 2001 plaatsvinden.

'Noir Silence' heeft ook enige impact gehad op het Afrikaanse continent. De bekendmaking van het vonnis was in Afrika groot nieuws. "Vele Afrikanen hebben ons gezegd dat zij eindelijk spreekrecht hebben gekregen," vertelt François-Xavier Verschave. Rond dit proces is een hele solidariteitsbeweging ontstaan (2). Het gaat hier al lang niet meer om een zaak van 'Survie' alleen. François-Xavier Verschave: "Het vonnis is meer dan alleen maar een vrijspraak voor ons, het is een symbool voor al wie de strijd voert tegen dictaturen. Dit proces is een startpunt. Wij zijn met dit werk begonnen en we zullen er niet mee ophouden, zo lang er geen tastbare veranderingen optreden".

Fabrice Kada

(1) François-Xavier Verschave, « *Noir silence, qui arrêtera la Françafrique?* », Uitgeverij *Les Arènes*, Parijs, 2000.

(2) Oxfam-Solidariteit heeft ook haar solidariteit betuigd met 'Survie' met een petitie en een oproep tot financiële steun. Oxfam-Solidariteit was ook aanwezig op de solidariteitsbetoging van 24 februari laatstleden in Parijs.